

ELLA TENGBOM-VELANDER:

Vad innebär privatisering?

Kommunerna behöver spara men kravet på service är stort. Svensk Tidskrift har vänt sig till ett antal kommunal- och landstingspolitiker för att få del av deras initiativ till lösningar av detta problem. Serien inleds med Ella Tengbom-Velander i Helsingborg. Hon understryker att det moderata kravet på kommunalt skattestopp är ännu mer angeläget nu då den socialdemokratiska regeringen på 1 1/2 år genomfört skattehöjningar på i snitt 6 500 kronor per hushåll. Den statliga detaljstyrningen är dyrbar. Statsbidragen leder också till att man snarare söker största möjliga bidrag än den bästa och effektivaste lösningen.

Av många skäl bemödar sig i dag alla kommunalpolitiker med det minsta ekonomiska medvetande att klara kommunens ekonomi utan skattehöjningar och redan denna ambition kräver ansträngning. Vill man dessutom se till att den service, som kommunen av tradition eller lagstadgad plikt tillhandahåller, kvalitativt motsvarar rimliga anspråk krävs dessutom fantasi och nytänkande.

Vi moderater driver både kravet på kommunalt skattestopp och kommunal 0-tillväxt, dvs den totala volymen av verksamheten skall inte öka. Detta leder till att nödvändig utökning i service på grund av befolkningsförändringar eller andra legitima skäl måste klaras inom de ramar som ett oförändrat skatteuttag ger. Önskvärda förbättringar på ett område måste motsvaras av effektivisering eller reducering på andra områden. Målsättningen är tuff men möjligheterna är stora och varierar naturligtvis från kommun till kommun. Men vi moderata kommunalpolitiker känns nog igen i alla kommuner på våra återkommande förslag om åtgärder för att nå våra mål.

. . . prövning av möjlighet att anlita entreprenör måste ske vid igångsättning av varje ny verksamhet . . .

Ella Tengbom-Velander är andra vice ordförande i Moderata samlingspartiet och ordförande i partiets kommunala samrådsgrupp. Hon var ordförande i Helsingborgs kommunstyrelse 1977-82.

Vi måste vara på det klara med att det inte bara är kommunerna som måste tänka i ekonomiska termer. Pressen på de enskilda hushållen är ändå större och värst har barnfamiljerna det. De statliga skattehöjningar (sammanlagt 42 olika

skatter) som den socialdemokratiska regeringen genomfört under 1 1/2 år innebär 24 miljarder eller 6 500 i genomsnitt per hushåll. Det har försämrat de enskildas ekonomi och skärper ytterligare tvånget att hålla tillbaka kommunernas skatteuttag från sina invånare.

Småföretag ger billigare service

I detta läge är det mer angeläget än någonsin att den kommunala servicen är av så god kvalitet som möjligt och att kostnaderna i görligaste mån begränsas. Samtidigt som den kommunala expansionen hålls tillbaka måste den enskilda sektorn stimuleras att tillhandahålla en utökad service, som kan bli både billigare, mera medmänsklig och effektivare än service i kommunal regi. Service är en verksamhet som drivs bäst som småföretag. Det ger mindre administration, ingen byråkrati och viktigast av allt den enskilde småföretagaren anpassar sin verksamhet till sina kunder, till människans behov. Den egne företagaren använder sin uppfinningsrikedom och tar egna initiativ för att förbättra sin verksamhet. Det kan avse hårvård eller fotvård åt pensionärer i servicehus, kioskverksamhet eller blomförsäljning vid sjukhus, städning, tvätt m m. Ingen tror väl att man tvättar bättre i kommunal regi än i ett privat tvätteri.

Privatisering uppfattas ibland som liktydigt med att hela kostnaden skall betalas av den enskilde och veropen hörs att moderaterna med sitt tal om privatisering vill nedrusta vår sociala service. Låt oss klart slå fast att privatisering av en verksamhet i sig inte innehåller ett ståndpunkttagande till frågan om hur den skall

betalas. Ett litet sjukhem drivet i privat regi kan bjuda en varmare personlig omvårdnad och samtidigt vara billigare i drift än en stor landstingskommunal vårdinrättning oberoende av vem som betalar för patienternas vård. Det avgörande blir att den service som tillhandahålles är den bästa tänkbara och att den produceras till lägsta möjliga kostnad. Det ger bättre utrymme i ett pressat ekonomiskt läge antingen den enskilde betalar det direkt eller via skattsedel. Bättre och effektivare i enskild regi kan man driva inte bara sjukhem. Det gäller lunchservering i personalmatsal, grävning av dike, trädgårdsanläggning osv.

Man kan därför kräva av alla förvaltningar i en kommun att de inte bara vid byggnadsarbete infordrar anbud och letar fram den billigaste entreprenören utan att så sker vid alla anläggningsarbeten, ledningsdragningar och andra arbeten för att pröva om entreprenaduppdrag blir effektivare än att arbetet utförs i kommunal regi. Samma prövning av möjlighet att anlita entreprenör måste ske vid igångsättning av varje ny verksamhet eller omläggning av befintlig verksamhet. Efterhand bör också pågående verksamheter analyseras för att finna om de helt eller till vissa delar kan utföras på fördelaktigare villkor i enskild regi än i nuvarande kommunala regi.

Släpp in föreningarna

Inom fritidssektorn finns ofta möjlighet att få större engagemang i föreningslivet med deras stora ideella intressen genom att låta föreningar själva överta drift av exempelvis idrottsanläggningar. Det kan gälla ridhus, rackethallar, utomhus-

banor, sporthallar osv. En hembygdsförening som får ta hand om en gammal byggnad kan göra mycket både för att bevara en fin miljö och skapa önskvärd samlingsplats för sin bygd. Sådana projekt, som i kommunal regi skulle kräva orimliga kostnader för upprustning och drift, kan få fina lösningar om man låter enskilda eldsjälar engagera sig och sin omgivning.

I Helsingborg har vi just inom föreningslivet många goda exempel på hur betydande resultat kan nås genom enskilda initiativ. Kommunal borgen har hjälpt racketsporten att i stiftelseform bygga en länge önskad stor sporthall. Många klubbstugor och träningsområden för olika sportgrenar har tillskapats med något bidrag vid uppbyggnaden, men sedan klaras driften med medlemmarnas eget arbete.

Städning är en dryg kommunal utgift. Omläggning till dagstädning har reducerat kostnaderna och med borgerlig majoritet drev vi igenom entreprenadstädning i en nybyggd skola. Det gav oss en billigare städning och ett värdefullt jämförelseobjekt som ledde till att städkostnaderna vid förhandlingar kunde pressas även i andra städområden.

Minska den statliga styrningen

Enligt min uppfattning finns det många olika områden där vi ute i kommunerna kan finna effektiva och praktiska lösningar kanske efter okonventionella metoder. Första förutsättningen är att vi får frihet att söka våra lösningar utan statlig styrning. Kommunala förtroendemän har tillräckligt ansvar för att inte behöva föreskrifter om utformning av alla detaljer i skolor, daghem, duschar, vilrum,

hissar och allt vad det är. Ibland blir ombyggnader och bevarande av värdefull äldre bebyggelse omöjlig just på grund av sådana detaljkrav. Framförallt inom byggsektorn leder normer och lånevillkor till kostnadsfördyringar och byråkrati som också skall betalas.

Framförallt inom byggsektorn leder normer och lånevillkor till kostnadsfördyringar . . .

Säregget nog blir också statsbidragen kostnadsstegrande. De specialdestinerade bidragen kräver detaljkontroll från statliga myndigheter och blir dyrbara att administrera. Dessutom leder de till mindre kostnadsmedvetande hos mottagaren. Man söker inte efter den bästa och effektivaste lösningen utan efter största möjliga bidrag.

Kring vår strävan att effektivisera och rationalisera den kommunala verksamheten, att icke acceptera kommunal skattehöjning och att kräva mindre statlig styrning av kommunerna uppfattar jag att det numera råder en klar borgerlig samstämmighet. Naturligtvis finns det divergerande uppfattningar i vissa frågor men ideologiskt står idag de tre borgerliga partierna varandra så nära att jag bedömer förutsättningarna goda för ett gemensamt ansvarstagande. Ute i kommunerna är det nog ofta lättare att samarbeta kring de många praktiska frågor som överväger. Min personliga erfarenhet gör mig optimistisk inför möjligheten att nå ett gott borgerligt samarbete i de flesta kommuner.